

UNIVERSITETET I OSLO

EU/EØS-rettens utvikling opp mot nasjonal rett – og vice versa

Arbeidsrettslige eksemper

Marianne Jenum Hotvedt
Professor
Institutt for privatrett

12. juni 2023

Tre typetilfeller

1. Endringer i nasjonal rett opp mot EU/EØS-rett
2. Endringer i EU/EØS-rett opp mot nasjonal rett
3. Parallele endringsprosesser i EU/EØS-rett og nasjonal rett

Eksempler fra arbeidsrettens område

Kjennetegn ved arbeidsrett

Nasjonal arbeidsrett

Viktig område for nasjonal politikk

Sterk grad av rettsutvikling:

- Stadige lovendringer
- Dynamisk forståelse av sentrale lovregler

Innretning:

- Generelle verneregler for arbeidstakere, samlet regulering
- Tariffpartene viktig rolle i regulering av arbeidsmarkedet

EU/EØS-rettslig arbeidsrett

Stadig viktigere politikkområde? EUs sosiale pilar

Sterk grad av rettsutvikling:

- Utvidet traktatgrunnlag i EU, Charteret
- Stadig nye rettsakter (direktiver)
- Dynamisk tolkning av min.direktiver

Innretning:

- Tematisk avgrenset minimumsvern, fragmentert regulering
- Arbeidsrett som restriksjon

1. Endring i nasjonal rett opp mot EU/EØS-rett

Stadig politisk viktige nasjonale løsninger som utfordrer EØS-rettslige grenser

Eksempler:

- Allmenngjøringsordningen / Tariffnemndas vedtak: Rt. 2013 s. 258 Verftssaken
- Arbeidskamp / boikott: HR-2016-2554-P Holship
- Innstramminger i adgangen til innleie av arbeidskraft: ESA har reist sak (2023)

Rettslig usikkerhet – tariffpartenes autonomi – «den norske modellen»

2. Endring i EU/EØS-rett opp mot nasjonal rett (I)

Nye rettsaker på viktig politikkområde med uavklart EØS-rettslig relevans – ulik tilnærming

Eksempler:

- Tidlig ja: Arbeidsvilkårsdirektivet (2019) [direktiver på diskrimineringsfeltet]
- Tidlig nei: Direktiv om minimumslønn (2022)
- Avvent formell behandling: Forslag til direktiv om plattformarbeid (2021)

Politiske/nasjonale hensyn i den rettslige vurderingen av EØS-relevans?

2. Endring i EU/EØS-rett opp mot nasjonal rett (II)

Dynamisk tolkning - forutsetningene ved nasjonal implementering svikter gradvis

Eksempler:

- Retten til betalt ferie : Ferielovens system må endres! (2023)
- Arbeidstakerbegrepet i min.direktiver: EU-rettslige krav – et EU-rettslig begrep?
- Arbeidstidsbegrepet i arbeidstidsdirektivet: Utvidet forståelse – videre enn forutsatt i aml. kap 10 og andre reguleringer, bla tariffavtaler

Påvirker grunnleggende sider ved nasjonal arbeidsrett

Mer vidtgående betydning pga nasjonal reguleringsstruktur?

3. Parallele endringsprosesser i EU/EØS- og nasjonal rett

Viktig politikkområde – samme utfordringer – parallele reguleringsprosesser

Eksempler:

- Varsling: Regler med ulikt innhold og virkeområde
 - NOU 2018: 6, «Helhetlig varslingsvern» i aml kap 2 A (2019)
 - EUs varslingsdirektiv (2019)
- Løse tilknytningsformer /plattformarbeid: Ulike regler/tiltak med ulikt virkeområde
 - NOU 2017: 4 / NOU 2021: 9, endret arbeidstakerdefinisjon, arbeidstakerpresumsjon i aml./atvl. (2023)
 - Arbeidsvilkårsdirektiv (2019), retningslinjer om adgang til kollektive forhandlinger (2023), forslag til plattformdirektiv

Vente på EU eller tilpasse etterpå?

Forsterker vanskeligheter med implementering i nasjonal reguleringsstruktur?